

Αποσπάσματα από συνέντευξη της Marta Górnicka στην επιμελήτρια Barbara Enghelhardt

Barbara Enghelhardt: Έχετε επανεφεύρει το Χορό στο σύγχρονο θέατρο. Το ενδιαφέρον σας οφείλεται στη ρυθμική και μουσική διάσταση που έχει ο λόγος στο πλαίσιο του αρχαιοελληνικού Χορού ή κυρίως στο ότι το αρχαιοελληνικό θέατρο είχε πάντα κοινωνικό προσανατολισμό, γεγονός που σας επιτρέπει να προσεγγίσετε με αυτό τον τρόπο σύγχρονα σημαντικά κοινωνικά ζητήματα;

Marta Gornicka: Ενδιαφέρθηκα για το Χορό γιατί διαισθάνθηκα ότι διαθέτει τεράστιο θεατρικό δυναμικό, ότι αυτός ο συλλογικός λόγος έχει μεγάλη δύναμη στη σκηνή. Το θέατρο χωρίς Χορό μου φαινόταν νεκρό, χωρίς δύναμη κι ως ένα βαθμό, χωρίς το στοιχείο του τραγικού. Θέλησα να επανεφεύρω αυτό το θέατρο, αλλά πρώτα έπρεπε να επαναφέρω τις γυναίκες και να ανακαλύψω ή πιο σωστά, να δημιουργήσω μια νέα γυναικεία φωνή. Στο αρχαιοελληνικό θέατρο υπήρχαν μόνο άντρες: οι ηθοποιοί, ο Χορός, ο θεατρικός συγγραφέας. Καθώς η γυναίκα αποκλειόταν ριζικά από αυτό το θέατρο, πρωταρχικό μου μέλημα ήταν να προσπαθήσω να ξαναβρώ τη δύναμη του Χορού αλλά με γυναίκες. Από αυτή την ανάγκη γεννήθηκε ο «Χορός των γυναικών – ο σύγχρονος τραγικός Χορός», κι αυτό το όνομα του έδωσα. Στη συνέχεια, άρχισα να εξετάζω πώς να κάνω το Χορό να υπάρξει επάνω στη σκηνή, πώς να τον κάνω να μιλήσει: έτσι γεννήθηκε αυτή η ρυθμική ομιλία που έχει κάτι μηχανικό, σαν την ομιλία ενός υπολογιστή. Η μορφή και το περιεχόμενο είναι το ένα και το αυτό στο θέαμα που παρουσιάζω.

Στη δουλειά σας με το Χορό μέχρι σήμερα, όπως και στο *Magnificat*, σας απασχόλησε κυρίως το ζήτημα της γυναίκας ως αιχμάλωτη των πολιτιστικών, οικονομικών ή θρησκευτικών στερεοτύπων. Μέσα από αυτή την κριτική προσέγγιση, επανασυνδέστε με τα σύγχρονα φεμινιστικά καλλιτεχνικά ρεύματα;

Marta Gornicka: Βεβαίως. Μέσα από την τέχνη μου συμμετέχω ενεργά στο δημόσιο φεμινιστικό διάλογο της εποχής μας. Δημιουργώ τη χορική φωνή της γυναίκας, που μεταφέρει ένα πρωτόγνωρο πολιτικό μήνυμα. Δημιουργώ μια κοινότητα γυναικών που αψηφούν την καθεστηκυία τάξη, απλά και μόνο από το γεγονός ότι διεκδικούν τη θέση τους επάνω στη σκηνή. Την ίδια στιγμή, όμως, αυτή η κοινότητα βρίσκεται υπό τη μόνιμη απειλή της διάσπασης, της μη-ύπαρξης. Η δουλειά μου επικεντρώνεται σταθερά στο χώρο του πολιτισμού, όπου παρουσιάζω κι αποδομώ στερεότυπα είτε αυτά αφορούν τις γυναίκες είτε τους άντρες, και τα μαζεύω όλα μαζί οδηγώντας τα στη θεατρική τους εκτόνωση. Ασκώντας κριτική στη γλώσσα ως εργαλείο της εξουσίας, επιχειρώ συγχρόνως να δώσω μια νέα φωνή στο γυναικείο λόγο – και να ζωντανέψω όλο αυτό το δυναμικό επάνω στη σκηνή. Το γέλιο είναι ένα εξαιρετικό εργαλείο για να καταδείξεις τον παραλογισμό των στερεοτύπων.

Έχετε πτυχίο στο τραγούδι, την κωμωδία, τη σκηνοθεσία. Επιπλέον έχετε γράψει η ίδια το λιμπρέτο του Χορού. Μπορείτε να μας πείτε ποιοι σύγχρονοι ή αρχαίοι συγγραφείς σας ενέπνευσαν;

Marta Gornicka: Εμπνέομαι τόσο από την ποπ κουλτούρα όσο κι από τους αρχαίους και σύγχρονους συγγραφείς. Ακόμα και το βουητό του υπολογιστή ή κάποιο άρθρο στην εφημερίδα μπορεί να αποτελέσει πηγή έμπνευσης. Τα κείμενα όμως του αρχαιοελληνικού θεάτρου επιτελούν μια ιδιαίτερα σημαντική λειτουργία σε όλα τα έργα μου. Αυτά, καθώς και τα σύγχρονα κείμενα από τα οποία αντλώ έμπνευση, είναι αλληλένδετα μεταξύ τους. Ο κεντρικός χαρακτήρας του *Magnificat* είναι η Αγαύη από τις *Βάκχες* του Ευριπίδη, η οποία στην τελευταία σκηνή συνέρχεται από το βακχικό παραλήρημά της, για να ανακαλύψει ότι βαστάει στα χέρια της το αιμόφυρτο κεφάλι του γιου της. Είναι η μεγάλη αδελφή της Παρθένου Μαρίας, που κι εκείνη έγινε ένα εργαλείο στα χέρια του Θεού και θυσίασε το γιο της προκειμένου να υλοποιηθεί το «θεϊκό σχέδιο». Η Αγαύη και Παρθένος Μαρία δεν είναι παρά οι δυο όψεις της ίδιας μορφής.

Στο *Magnificat* αντλώ από τη πολωνική εθνική ρομαντική λογοτεχνία, παραθέτοντας ειδικότερα φράσεις παρμένες από το ποιητικό έργο του Adam Mickiewicz. Αυτό το κολάζ έγινε με την παράθεση σύντομων αποσπασμάτων, συχνά μερικών μονάχα λέξεων. Αυτά τα γλωσσικά ψιχία κατοικούν στη μνήμη μας· εργάζονται αδιάκοπα μέσα μας, χωρίς να το αντιλαμβανόμαστε. Αποσπώ αυτά τα κλισέ, τα αντιπαραθέτω μεταξύ τους, τα συνθλίβω, τα κοροϊδεύω κι έτσι φέρνω στο φως την ιδεολογική βία τους, για να τα εξουδετερώσω. Στη διάρκεια αυτής της διαδικασίας, συνδιαλέγομαι εξίσου με φιλοσόφους που θεωρώ σημαντικούς: Giorgio Agamben, Roland Barthes, Judith Butler.